

مسئولیت‌های خاص پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

قرآن کریم بخشی از اوصاف عام و مطلق را برای رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ثابت می‌کند؛ نیز بعضی مسئولیت‌های مخصوص او را برمی‌شمرد؛ بتلوا علیهم آیاته و یزکیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمة...

قرآن کریم بخشی از اوصاف عام و مطلق را برای رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ثابت می‌کند؛ نیز بعضی مسئولیت‌های مخصوص او را برمی‌شمرد؛ بتلوا علیهم آیاته و یزکیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمة. (1) نخستین وظیفه‌اش تلاوت آیات خدا بر مردم است، پس از آن، تعلیم و تبیین معانی آنها، سپس تزکیه و تهذیب نفوس مردم. تعلیم مقدمه تزکیه و تزکیه مقدم بر تعلیم است و تقدیم تزکیه بر تعلیم، برای آن است که تزکیه نسبت به تعلیم مقدم و هدف و اصل است و هر علت غائی مقدم بر معلول خود است. در آیات دیگر افزون بر تلاوت و تعلیم و تزکیه، مذكر بودن آمده، گاه نیز تذکره تنها وظیفه آن حضرت نامیده شده است؛ فذكر إثم أنت مذكر* لست علیهم بمصیطر(2)؛ کار تو فقط یادآوری است و بر اینها سلطه و سیطره نداری. تعبیر حصر تنها درباره منذر و مذكر بودن آن حضرت آمده، نه تعلیم که نشان‌دهنده اهمیت تذکره مانند انذار است.

گفتنی است حصر سمت پیامبر در تذکره یا انذار، ضمن تفهیم اهمیت این دو، نسبی است، نه نسبی. پیامبر از جهت رسالت، سمتی جز ابلاغ پیام به طور روشن ندارد؛ ... وما علی الرسول إلا البلاغ المبین(3) و هرگز عهده‌دار پذیرفتن مردم نیست، اما این ابلاغ گاهی ابتدایی و با تعلیم همراه است و گاهی مسبوق به آگاهی قبلی مخاطبان است و جنبه یادآوری دارد. از این رو با کلمه «تذکره» بیان می‌شود. خطوط کلی معارف دین در نهان بشر هست و وحی الهی می‌کوشد فطرت خوابیده انسان را بیدار کند تا افزون بر آموختن جزئیات فرعی دین، داده‌های فطری او را شکوفا سازد و آنچه را در نهان او نهادینه کرده است، یادآوری کند.

اعتقاد به خدای یکتا و اشتیاق به معاد و قیامت و جهان جاوید، و شوق برقراری ارتباط میان خلق و خالق که همان وحی و نبوت و رسالت است، در روح و فطرت بشر نهفته است و اثر مهم رسالت آن است که انسان را به ذخایر نهفته‌اش آگاه می‌کند و راه رسیدن به آن اهداف والا و کمال‌های مطلق و نهایی را نشان می‌دهد و پرده‌های غفلت را که بر اثر اشتغال به طبیعت بر روی فطرت بشر آویخته شده، کنار می‌زند و به عهد دیرین الهی رهنمون می‌گردد.

1 - سوره آل عمران، آیه 164.

2. سوره غاشیه، آیات 22 - 21.

3. سوره نور، آیه 54.

هدایت در قرآن، ص 97-99.